

REDAȚIA:

și
ADMINISTRAȚIA:
Deák Ferencz u. Nr. 35.

Articoli și corespondențe pentru publicare se trimit redacțiunii.

Concurese, inserțiuni precum și taxele de abonament se trimit administrațiunii tipografiei diecezane.

BISERICA ȘI ȘCOALA

FOAIE BISERICESCĂ-ȘCOLASTICĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

APARE ODATĂ ÎN SĂPTĂMÂNĂ: DUMINEGA.

PREȚUL
ABONAMENTULUI
PENTRU

AUSTRO-UNGARIA:

Pe un an: 10 cor.

Pe 1/2 an: 5 cor.

PENTRU ROMÂNIA ȘI
STRĂINĂTATE:

Pe un an 14 franci.

Pe 1/2 an 7 franci

Telefon pentru oraș
comitat Nr. 266.

Nr. 1820/1912.

Ioan,

din îndurarea lui Dumnezeu dreptcredinciosul Episcop al Aradului, Orăzii-Mari, Ienopolei și al Hălmaგიului, precum și al părților adnexate din Bănatul-Timișan.

Iubitului cler și tuturor credincioșilor din eparhia Aradului, dar și pace dela Dumnezeu Tatăl, și Domnul nostru Isus Hristos, împreună cu salutarea noastră arhierescă!

„Acum toate s'au umplut de lumină, ceriul și pământul și celea de desupt, deci să prăsnuiască toată făptura cea văzută și cea nevăzută Învierea lui Hristos, întru carea s'a întărit.“

Cântarea 2 din oda 3. a sfintei prăznuiri.

Jubișilor creștini și fii sufletești!

Între zilele mari și însemnate, între zilele de bucurie și veselie sufletească ale vieții sale, nu numai creștinul cu frica lui Dumnezeu, ci și tot pământeanul fără deosebire de limbă și de credință, fără osebire dacă este sărac, ori avut, partea bărbătească întocmai ca și cea femeiască a numărat și numără acelea zile, în cari și-a văzut plinită dorința de care eră cuprins, în cari i-a ieșit bine economia, negoțul și întreprinderea de care s'a apucat, ori în cari, după o călătorie mai întinsă, s'a văzut ajuns cu bine la limanul cătră care a alergat.

Dacă pentru omul singuratic, pentru casa și familia lui, pentru rudeniile și prietiniile lui sunt mari și însemnate, sunt zile de bucurie și veselie sufletească atari zile, cu cât mai mare și mai însemnată este pentru noi ziua de astăzi, când după plinirea de nou a cursului postului de șapte săptămâni, adecă după percurgerea celei mai frumoase călătorii din viața creștinului temător de Dumnezeu, ne vedem ajunși la limanul cătră care am alergat, ne vedem ascultată rugăciunea din cursul acestei călătorii creștinești și astfel plinită dorința: să ajungem a vedea și a ne închină prealuminătei Învieri a

Domnului și Mântuitorului nostru Isus Hristos, care cu patima Sa a întunecat soarele, și cu lumina Învierii sale a luminat toate, scoțând neamul omenesc din întunecare la lumină și din moarte la viață.

Acum dară, când din darul și binecuvântarea cerească ne-am învrednicit a ajunge o nouă prăznuire a acestei zile de bucurie și veselie creștinească, ce alte cugete să se deștepte în mintea noastră, ce alte simțiri să cuprindă inima și să stăpânească ființa noastră, decât să ne dăm seamă nainte de toate, că sfânta prăznuire de astăzi, se ridică prin însemnătatea ei, nu numai peste alte praznice de peste an, ci și peste alte asemenea zile de praznic ale anilor de rând, pentru că: „Acum toate s'au umplut de lumină, ceriul și pământul și celea de desupt“, ceea ce veți înțelege îndată ce vă veți da seamă de faptul, că bucuria și veselia sfintei prăznuiri de astăzi nu este numai a noastră, a celor care ne-am adunat aici în acest lăcaș al măririi lui Dumnezeu, și nici nu este numai a celor de o limbă și de o credință cu noi, ci este ziua bucuriei întregii lumi creștine, pentru că astăzi toate limbile și sămânțiile pământului, adecă toate neamurile creștine prăznuiesc deodată cu noi această sărbătoare a sărbătorilor, această nouă primăvară a vieții, această învoire a nădejdei binelui și a fericirii după care însătează tot pământeanul.

Că sfânta prăznuire de astăzi este o sărbătoare mai rară în felul ei, veți înțelege și mai bine din faptul, că noi și credincioșii sfintei noastre biserici nu prăznuim astăzi numai binevestirea Învierii celei luminate, carea învățăcelele Domnului o au înțeles dela înger, ci deodată cu prealuminata Înviere, mai prăznuim și pomenirea acelei zile mari și însemnate din istoria neamului omenesc, când arhangelul Gavril a fost trimis din ceriu, să binevestească preacuratei fecioare Maria, taina cea din veac ascunsă, taina, că ea va zămisi în pântece și va da ființă omenească Fiului lui Dumnezeu, mântuitorului nostru Isus Hristos.

Jubiților creștini și fii sufletești!

Cugetându-ne la acestea adevăruri, tot creștinul cu mintea luminată va înțelege, că sărbătoarea de astăzi este de după însemnătatea ei, atât de rară între sărbătorile sfintei noastre biserici, pe cât de rari sunt cazurile, că pomenirea prea luminată a Învierii să cadă pe una și aceeași zi cu prăznuirea Bunevestiri; iar cât de rari sunt atari cazuri, veți înțelege din faptul, că pe când prăznuirea Bunevestiri, de după așezămintele sfintei noastre biserici, este așezată și satorită pentru toate veacurile pe una și aceeași zi a luni, și anume pe ziua de 25 a luni Martie din fiecare an, pe atunci prăznuirea sfintei Învierii nu este satorită pe una și aceeași zi a luni, ci ea are cursul de schimbare dela 22 Martie până la 25 Aprilie și iarăși în jos până la 22 Martie. Dându-ne seamă de aceasta precum și de aceea, că Bunevestire este începutul, iar prea luminata Înviere este deplinirea marelui eveniment al rescumpărării neamului omenesc din blăstămul păcatului, cine n'ar înțelege, că astăzi prăznuim și începutul și sifârșitul mântuirii, cine n'ar înțelege, că astăzi este adevărata sărbătoare a împăcării ceriului cu pământul și a omului cu Dumnezeu, o sărbătoare, de care nu tot genunchele de om are parte.

Dar tocmai că noi, cei de acum, ne-am învrednicit a ajunge bucuria acestei sfinte prăznuiri, ceea ce multora dintre ai noștri nu li-s'au dat, nici că o-am putea prăznuia mai corespunzător vieții creștinești, decât plinindu-ne și astădată datorința cea mai de căpetenie, datorința de a ne cugeta la adevărul cuvintelor sfintei scripturi că: „*Toată darea cea bună și tot darul desăvârșit vine de sus, pogorându-se dela părintele luminilor, la care nu este schimbare ori umbră de mutare*“¹⁾, prin urmare încredințându-ne și acum, că dela Domnul s'a făcut nouă această bucurie a zilei, să urmăm acum și în toate zilele vieții noastre învățăturilor apostolului neamurilor, care ne zice: „*Mulțumiți pururea pentru toate*“²⁾. „*Intru toate să mulțumiți, că aceasta este voia lui Dumnezeu prin Isus Hristos spre voi*“³⁾.

Plinindu-ne deci această datorință, și mulțămind lui Dumnezeu pentru toate, câte face cu noi după blândețele sale, să ne cugetăm la starea în care ne-au aflat sfânta prăznuire și să luăm învățătura trebuincioasă vieții noastre astfel, ca bucuria sfintei prăznuiri să fie și pentru noi, ca și pentru naintașii noștri, zi de mângăiere și întărire sufletească pentru toate zilele, câte ne-ar fi date dela bunul Dumnezeu.

Ca să putem ajunge această dorință, să ne punem în vedere înainte de toate adevărul cunoscut de voi de toți, că precum dintre cele patru timpuri ale anului nu este nici unul, care cu mai multă putere convingătoare să deștepte mintea omului spre a înțelege puterea Ziditorului și ocârmuitorului lumii văzute și nevăzute, de cum o face aceasta anotimpul primăverii, tot astfel nu este nici o lucrare a dumnezeirii, prin care să se arate în mod mai vădit dragostea lui Dumnezeu față cu omul, decât cum se arată aceasta prin jertfa de bună voie, ce a adus Mântuitorul nostru I. Hristos prin patima, răstignirea moartea și îngroparea Sa, și prin prealuminata Sa Înviere de a treia zi.

Când acum vedem, că deodată cu apropierea primăverii, toată natura se trezește din amorțea iernii și sub puterea căldurii binefăcătoare a razelor soarelui, toate râurile, văcelele și pâraele își curăță alvia de întinăciunea adunată în cursul iernii; când mai vedem apoi, că începând dela cel mai mic firicel de iarbă și dela cel mai neînsemnat mugurel, toți crinii câmpului, toate văile și câmpiile, toate grădinele și pădurile, toți munții și dealurile până și copacii plini de mușchiul vremurilor trecute, se desbracă de vestmântul întinat al vremilor și urmând legilor nestrămutate ale Ziditorului, se îmbracă în podoaba veseliei cu frunze verzi și flori mirositoare, când ne mai cugetăm, că pentru deșteptarea și înnoirea *vieții creștinești*, prealuminata Înviere a Domnului este cea putere, ce este primăvara pentru curățirea și înnoirea vieții plantelor și a arborilor, ce altă învățatură mai folositoare am putea lua acum din bucuria sfintei prăznuiri decât aceea, că tot omul care vrea binele și fericirea sa, a casei și familiei sale, să urmeze și plinească poruncile dumnezeiești și cele ale sfintei noastre biserici întocmai, precum natura urmează legilor nestrămutate ale Ziditorului; deci: precum natura se desbracă an de an de vestmântul întinat al iernii și la ivirea primăverii se îmbracă în podoabă de veselie a vieții nouă, spre binele și folosul omenimei, tot astfel să se curățe și omul de întinăciunea vieții sale trupești și sufletești și să se îmbrace zi de zi în vestmântul nestrămutat, în vestmântul țesut din tortul credinței și împodobit cu florile dragostei sale către sfintele învățături ale Mântuitorului nostru I. Hristos și a sfinților săi învățăcei și apostoli, și aceasta nu numai din motivul, că pe ele este întemeiată biserica și societatea creștină, ci și din acel motiv, că din ele învățăm a cunoaște și a înțelege, că binele și fericirea omenească, nu stă din averi trecătoare și din mărirea deșartă, ci din liniștea,

¹⁾ Iacob e. 1. v. 17.

²⁾ Ep. Efes. c. 5. v. 20.

³⁾ Tesal. I. c. 5. v. 18.

ce o dă sufletului creștinesc plinirea legii, prin care-și arată dragostea sa către Dumnezeu, către sine și către deaproapele.

Astăzi dară, *când toate s'au umplut de lumină*, luminați-vă și voi asupra adevărului, că între virtuțile creștinești, *răbdarea* este virtute de căpetenie și de aceea ori cât de mare ar fi nemulțumirea și neîndestularea unora și altora cu stările de astăzi, oricât de grele s'ar socoti zilele, prin cari trecem, nimene să nu decadă cu duhul, deci să *nu pierdem nădejdea* de a ajunge binele dorit, și să nu pierdem nădejdea nici de aceea, pentru că cu cât naintăm cu zilele și cu anii, cu atât mai tare ne convingem despre adevărul cuvintelor marelui apostol că: *prin nădejde ne-am mântuit* ⁴⁾, iar ca să putem avea parte de acest dar al *mântuirii* să nu întârziem a ne întări tot mai tare în credința în Dumnezeu, — pentru că *fără credință*, după însași învățătura aceluia apostol, *nu este cu puțință a plăcea lui Dumnezeu* ⁵⁾.

Dar nu numai cu vorba să ne întărim în credință, ci deosebi cu fapta, pentru că precum omul lipsit de hrană și de haină în capul iernei, n'are folos de dragostea buzelor deaproapelui care-i zice: „*Mergi de te satură și încălzește, fără să l'și ducă la casa sa ori să-i dea ceea ce de lipsă*, tot astfel fără folos este *credința fără fapte*, și este nu numai *fără folos*, ci este *moartă în tocmai ca și trupul fără suflet*” ⁶⁾.

Cunoscând acestea, urmează de sine, că dragostea către sfânta noastră biserică și către așezămintele ei religioase morali, și culturali să-o arătați și voi prin plinirea legii, carea însaș este dragostea; deci să dați cu *drag* împăratului. ceea ce sunt a le împăratului și lui Dumnezeu, ceea ce sunt a le lui Dumnezeu. Să dați cu *drag* și de bunăvoie obolul ce vi-se cere la susținerea, întărirea, și dezvoltarea acestor așezăminte, și aceasta jertfă a dragostei voastre s'o aduceți cu atât mai vârtos, cu cât și voi știți foarte bine, că *dragoste fără jertfă nici n'a fost, nici nu este și nici nu poate fi*. Arătați dragostea voastră către Dumnezeu, prin cercetarea sfintei biserici în dumineci și sărbători, cum ați cercetat-o astăzi, și aceasta nu numai ca să vă rugați și să mulțumiți lui Dumnezeu, dar și pentru a învăța să puneți hotar dorințelor fără temei și poftelor nesățioase, cari împedecă mulțumirea și îndestularea voastră. Ajutați-vă împrumutat în lipsele și neajunsurile voastre, și aveți între voi pace și bună înțelegere, pentru că *pacea este chizeșia binelui*.

După cari rugând pe Dumnezeu să pri-

mească sfintele rugăciuni, ce s'a făcut și jertfele ce s'au adus, îl rog să vă binecuvinte pe voi toți, casele și familiile, holdele și sămănăturile, lucrurile și întreprinderile voastre, cu toate darurile sale celea bogate, ca să puteți petrece și să ajungeți acestea și alte multe sărbători ale prealuminatei Învierii, acum și la mai mulți ani cu bine și cu îndestulare deplină. Amin.

Arad, la sfintele sărbători ale Învierii Domnului, din anul 1912.

Al vostru tuturor de binevoitor

Joan I. Rapp m. p.

Episcopul Aradului.

Ce scop a avut Pestalozzi, dând la lumină opera „Leonard și Gertruda” și dacă opera aceasta are vre-un folos real pentru școală și familie?

— Urmare. —

Anul 1781 îl întrebuință Pestalozzi ca să scrie o nouă lucrare ce avea să slujească de complement și comentariu părții I-ia din „Leonard și Gertruda”. Acest comentariu este intitulat „*Christof și Elze*” mon second livre pour le peuple, cum îl numește autorul, care apărură la Dessau și la Zürich, la librăria Fussli, în 1782. Într'această nouă lucrare autorul ne înfățișează o familie de țărani, la care se făcea șezătoare și'n care se cetia în auzul tuturor „*Leonard și Gertruda*”. Aci, fiecare capitol face subiectul unei conversații în care interlocutorii își dezvoltă concluziile morale ce socotesc dânsii, că se pot trage din diversele episoade ale romanului de care ne preocupăm.

După cum se vede, aceasta e o lucrare pur didactică, căreia Pestalozzi îi atribuia, în imaginația lui înflăcărată, o mare importanță, dar care, în realitate, nu fu mai de loc înbrățișată cu căldură, ca cea dintâiu, de către publicul cetitor al timpului.

„*Christof și Elze*” se compune din 30 de șezători sau soirele, cum obișnuim noi orășenii, în care sunt comentate primele 25 capitole din partea I-a a operei „*Leonard și Gertruda*”.

După ce genialul pedagog elvețian își isprăvi aceste 2 cărți pentru popor, începă — după sfatul lui Iselin — publicarea unei foi săptămânale „*Schweizer-Blatt*” care apărură timp de un an, regulat în fiecare Joi. Această foaie plină de articole moralizatoare, de articole de politică federală, de povești și dialoguri, pline de aluziuni la faptele și evenimente zilnice, e socotită de către unul dintre cei mai asidui și mai veridici istoriografi ai lui Pestalozzi, fost elev al magistrului, la Yverdon, pastorul *Seuffarth*, împreună cu ingeniosul roman social „*Leonard și Gertruda*” ca o capod'operă, ca tot ceea ce Pestalozzi a putut da posterității mai de seamă din pana sa, în care se vedește autorul ca scriitor și educator totodată, al poporului din timpul său.

Suntem ajunși cu depănarea firului subiectului nostru la momentul cel mai capital, în care se cuvine a trece în revistă ideile lui Pestalozzi asupra educa-

⁴⁾ Rom. c. 8. v. 23.

⁵⁾ Evrei cap. 11. v. 6.

⁶⁾ Iacob 2, 14, 26

țiunii populare, așa după cum se găsesc ele exprimate în toate scrierile sale din epocă în care a trăit acest mare filantrop și pedagog al omenirii.

Problema ce și-a propus Pestalozzi ca s'o rezolve în încercările sale de agronom, industriaș și educator totodată, pe propriul său domeniu numit *Neuhof*, pare a fi fost aceasta: *Cum s'ar putea scoate populațiunea rurală din ghiarele ignoranței și ale mizeriei?*

Și vă iau drept mărturie, de nu cumva această delicată și vastă problemă nu e și azi, atât pentru noi dascălii, cât și pentru marii noștri oameni de guvernământ, o ferventă preocupare, mereu la ordinea zilei, și în cea mai mare parte încă nedeslegată?

Să ascultăm, vă rog, acum cum însuși Pestalozzi înțelegea ca să răspundă la problema de mai sus. Iată răspunsul său, în original:

„Numai printr'o educație, care va asocia munca manuală, achizițiunii cunoștințelor strict necesare elementare“.

„Cele dintâi cunoștințe trebuitoare fiului săracului sunt acelea care-i pot procura o ocupație lesnicioasă în stare de a-i îngădui ca să trăiască cinstit în viață; numai industria manufacturieră îi poate oferi aceasta, alături de ocupațiunea agricolă pentru fiii de săteni: de vreme ce după o scurtă ucenicie, băiatul se va găsi singur în stare să-și câștige pâinea de toate zilele; iar prin cetire, scris și socoteală își va apropia cunoștințele cerute, calității sale viitoare de cetățean liber.

Fabrica și ferma care trebuie să dea tânărului lucrător salariul cuvenit odată cu instrucțiunea necesară; iată care eră adevărata școală pentru popor, în ochii lui Pestalozzi: aceea din care se reiasă ridicarea claselor muncitoare dela orașe, ca și dela sate. Acesta este miezul teoriei pe care genialul pedagog și filantrop al omenirii și-a expus-o în „Scrisorile sale asupra educației tinerimii muncitoare dela sate“.

În opera sa „Leonard și Gertruda“ acest principiu, pare la prima vedere puțin cam deosebit, dar în realitate el e absolut identic.

Pestalozzi ne înfățișează în cap. XII pe Gertruda instruindu-și singură copilașii săi în „Wohnstube“, adică la gura sobiei, s'au la căminul familiei, cum s'ar zice pe românește. N'am decât să vă citez comentariul ce-l face însuși autorul, în șezătoarea a XIV din opera citată „Christof și Elze“, spre a vă încredința pe deplin, cum se putea împacă în ochii lui Pestalozzi educația domestică cu educația industrială sau agricolă, pe care dânsul voia s'o organizeze la scumpul său *Neuhof*.

— *Ah iată ce-mi stă pe suflet, zice Elze, către Christof: o mamă vrednică de-ași crește și instrui singură copilașii săi, este tot ceace aș socoti mai bun și mai frumos aici pe pământ!*

— *„Joost: aceasta ar fi cu totul altceva, decât o sală de clasă. Nici o lecție primită, în școală n'ar folosi copilului atâta, cât iar fi de folos aceea ce-l învață părintii lui.“*

Educația trebuiește ca să se facă nu prin precepte, ci numai prin exemple. Nu maximele dascălului din școală: „Fii evlavios! Fii ascultător și harnic!“ sunt lucruri folositoare școlarului. Părintii înțelepți își obișnuiesc pe copiii lor cu supunerea, fără a le vorbi; ei le sădesc în suflet pietatea fără a le spune: „Fiți caritabil!“ Ei îi fac ca să muncească, fără a le spune: „Munca e datoria voastră!“

— „Ah! Ce loc poate fi mai sfânt decât locuința omului! Aci fiecare învață a se cunoaște, a se pricepe; aci totul vorbește inimii; aci toți se iubesc, ca nicăieri

într'altă parte pe lume; aci totul e calm și liniștit, nimic nu e străin; nimic din sgomotul ce se aude în școală. Băiatul, tăind sfecle împreună cu tată-său, învată a socoti alătura de el; fata la vârtelnită și la războiu, țesând lângă mamă-sa, învață a cântă împreună cu dânsa. La cămîrul părintesc nici-o mână nu stă în nelucrare, în timp ce își instruește spiritul totodată. Și pentru poporul dela sate, a se instrui fără a pierde timpul consacrat muncii, adică a se instrui lucrând mereu din mâni, este treaba cea mai de căpetenie pe lumea asta pământescă“.

„Dacă aș fi dascăl de școală în satul meu, aș instala în sala de clasă ateliere de țesut, de dogărie, fierărie, ori croitorie, etc. și așa, aș face ca copiii sătenilor mei, odată cu scriscetitul, desemnul și socotitul să lucreze cu mâinile lor, exercitându-și într'același timp limba, spiritul și degetele. Chiar eu le-aș spune cu voce tare, ceace ar trebui ca să învețe, făcându-i să repete după mine în cor; aș scrie cu creta pe tabla clasei, în caractere albe mari, linia s'au exercițiul de socoteală și astfel i-aș face ca să cetească, să esemneze și să socotească, depănând, țesând, ori bătând și ciopliind fără întrerupere, fiecare la lucrul său, căci munca manuală e lucrul cel mai sfânt pentru fiii poporului dela țară!“

La orașe, poate că acest sistem n'ar fi tocmai cu putință, căci acolo își poate cineva agonisi existența cu unelte mult mai grele și mai complicate, decât fusul, furca, barda, și tesla; însă pentru copiii mei, fii de țaran, munca cu mâinile, în vederea condițiunii lor viitoare, ar fi cel mai esențial mijloc de educație. Restul instrucției — dobândirea cunoștințelor elementare de tot felul — va fi un accesoriu subordonat acestei afaceri de căpetenie. Totuș, și de aceasta maș ocupă serios, căci chiar în cele mai umile condițiuni, omul nu trebuie ca să lase a-și pierde toată existența și toată activitatea sa cu munca pentru meseria sa numai și numai; contrariu, trebuie ca să se obișnuiască a-și îmbogăți — muncind — mintea și inima cu tot felul de cunoștințe folositoare și înălțătoare, vrednice de dânsul și de Creatorul său.

Și dacă aș avea o asemenea școală, în care să văd pe copii instruindu-se și lucrând totodată, socotesc că printr'acest procedeu s'ar transformă cu desăvârșire școalele, în care copiii noștri sunt chinuți mai mult decât instruiți“.

„Și aceasta nu e de ajuns. Aș mai face apoi altceva: aș căuta cu tot dinadinsul ca să duc pe mamele și pe tații copiilor la școală la mine și le-aș pune cărțile în mână, după care învăț pe copii, și apoi le-aș zice: Harnice mame și brabi tați, priviți ce lucru lesne e de a vă învăța singuri pe fiii și pe ficele dumneavoastră, în propriile locuințe, mai bine decât la școală.

De loc n'aș avea liniște, până ce n'aș vedea încercând acest lucru fiecare; mereu i-aș indemnă și i-aș sfătuia, ajutându-i ca să încerce treaba asta.

Și astfel pe vrerea lui Dumnezeu, nădăjduiesc c'aș avea într'o zi bucuria de a vedea, cu ochii mei, pe părintii instruindu-și singuri copilașii și obținând cele mai bune rezultate, față cu cele căpătate de mine în școală“.

Din aceste pasagii originale ale lui Pestalozzi, oricine poate vedea cu ochii minții însămănătatea și folosul, chiar în zilele noastre, a acestor sublimide idei ale genialului pedagog elvețian, al cărora cuprins nu s'a realizat nici după aproape un veac, dela dispariția aceluia care le-a emis cu atâta vervă, cu atâta elocință și prevedere.

Ce crude avertismente și ce adevăruri învederate

nu putem simți și încercă că ni se potrivesc, atât nouă dascălilor din ziua de azi, cât și, mai ales, părinților școlărilor noștri din secolul al XX-lea.

E interesant să cercetăm împreună și sistemul de educație dat de Pestalozzi unicului său fiu Jacquelli, căci am zis că Pestalozzi era cu totul imbiat de ideile lui Rousseau din „*Emil*“.

Iată cum ne povestește autorul operei „Leonard și Gertruda“ despre educația lui Jacques Pestalozzi:

„Conversez cu fiu-meu despre foarte puține lucruri; mai mult îl obișnuiesc a privi și-a ascultă în toată simplitatea despre lucrurile încunjurătoare; fără nici o explicație îl introduc în ordinea pusă de bunul Dumnezeu în toate, făcându-l ca să priceapă, că autorul acestei admirabile orînduirii universale e Dzeu. În toată perioada copilăriei, Jacquelli nu trebuie să știe decât a vedea și a auzi, căci când spiritul său va fi plin de cutare ori de cutare lucruri, raționamentul și-l va face dela sine.

În ochii mei, baza educației școlare din epoca în care trăim, adică învățământul prematur al scrierii și cetirii, are ca consecință de a ațâța prea de timpuriu facultatea judecării copilului și, cu atare e prea departe de a avea urmările fericite ce i-se atribuiesc de obicei. Băiețelul meu peste câteva zile va împlini 12 ani și sunt foarte liniștit de faptul, că el nu știe nici să scrie nici să cetească.

Recunosc într'adevăr, că cu acest sistem al meu, Jacquelli niciodată nu va ajunge ca să strălucească în lume, și că în toate examenele ce va avea ca să treacă în viitor, va rămâne în coada celor de vrâsta lui; însă asta de loc nu mă îngrijește. Nu-i voi da prilej ca să treacă nici un examen, fiindcă vreau ca el să trăiască fără grije. Cu alte cuvinte, îmi este indiferent dacă lumea îl va socoti ignorant. Îmi e prea deajuns ca să se constate de orișicine, că'n orice moment Jacquelli poate să se servească de puținul ce știe și-mi place a crede că ceea ce a învățat prin propria-i experiență a pătruns adânc în capul lui, care nu e îndopat, ci are destul loc; pe câtă vreme, noi toți ceilalți, în copilăria noastră, n'aveam nici un colțisor rămas liber în creierul nostru, pentru ca în acel locșor să ste în mod priincioși experiențele noastre de toată ziua; de vreme ce totul era ocupat și îndopat numai cu cunoștințe artificiale, pe cari ni le băgaseră cu deasila în cap dascălii noștri“.

V.

Utilitatea operei lui Pestalozzi pentru școală și familie.

Câte învățăminte nu se pot trage chiar astăzi din acest frumos pasagiu, cam paradoxal în unele părți, al genialului pedagog Enrie Pestalozzi și câte conștiințe ale unor dascăli și ale celor mai mulți părinți de familie nu ar roși actualmente, la auzul acestor aforisme pestalozziane!... Despre acestea putem susține, cu mâna pe conștiință, că nu și-au trăit traiul și că cu alte cuvinte își pot încă afla întrebuintarea în zilele în care trăim, chiar în școlăle noastre naționale, poporane și secundare mai ales.

Dacă așa a procedat marele magistru Pestalozzi cu propriul său copil, apoi D-na Pestalozzi nu l-a urmat întocmai, căci dânsa ca o mamă bună și entuziastă, plină de dulci speranțe pentru viitorul lui Jacquelli, în secret, adică fără știrea tatălui, l-a exercitat la scriscit și calcul, cu toată asiduitatea cerută. Pe la finele anului 1782, Pestalozzi s'a hotărât dintr'odată, din pricină că d-na Pestalozzi era tot cam holnăvicioasă, ca să depărteze pe unicul lor copil din casa

părintească; avea atunci băiatul 14 ani și din pricină că tatăl era cu totul absorbit de lucrările sale literare — lucră atunci, tocmai, la opera de care ne preocupăm.

L-a trimis pe Jacquelli într'un pension la Colmar, unde n'a stat decât 2 ani, după cum rezultă din scrisorile băiatului către părinții săi, care se păstrează încă, în muzeul pestalozzian din Zürich.

După acești 2 ani, Pestalozzi puse pe fiu-său într'o casă mare de comerț în Bal, la bogătașul Battier, amic al lui Iselin, eminentul prieten și protector al pedagogului nostru; căci iată ce spune singur Pestalozzi, în prefața părții a IV-a a operei „Leonard și Gertruda“:

„*Prietene, tu m'ai luat și m'ai scufundat întocmai ca pe o plantă călcată în picioare la marginea drumului, de către trecători. O! Iselin — strigă dânsul, — fără tine aș fi rămas poate, pentru totdeauna scufundat în noianul mizeriei mele*“.

Partea a II-a din „Leonard și Gertruda“ a fost scrisă de Pestalozzi la începutul anului 1783. Personagiile romanului sunt aceleași ca și în partea I-ia, afară de Gertruda, care ocupă mai puțin loc decât în partea I-ia; căci nu se vorbește despre dânsa, decât în vre-o 4—5 capitole din cele 70 câte formează această a doua parte. Restul părții a doua e consacrat potlogăriilor lui Hummel și pedepsei pentru infamie ce-i aplică Arner. Într'adevăr iată mărturisirea însuși a autorului:

„*Mult mi-ar plăcea ca să vorbesc, cât mai pe larg despre această femeie; totuși găsesc atât de puțin de zis despre dânsa, de vreme ce trebuiește să spun cât mai pe larg despre această bandă de nemernici*“.

Mamele de familie din societatea noastră actuală pot găsi în această parte a romanului social de care ne e vorba, în persoana Gertrudei, în cele 4—5 capitole, un adevărat model al ori și cărei femei măritate, ce știe ca să-și facă din căminul familiei un sanctuar al castității, al religiozității și al hărniciei, sau al neobositei gospodine, al reginei casei: „La ruche de la maison“ cum zic francezii; iar d-nele și d-șoarele instituitoare, nu puțin pot profita așisderea, din cetirea acestei a II-a părți a operei lui Pestalozzi, în exercitarea dublei d-nealor misiuni de mame de familie și de educatoare publice.

Guvernării și șefii educației și culturii noastre naționale d'asemenea pot afla, tot într'această parte a romanului intitulat „Leonard și Gertruda“, un tablou plin de epizoade interesante, asupra stării de ignoranță, ca și de mizerie a sătenilor elvețieni din acea vreme, cari nu puțin ne oglindește starea de înapoiere și de dezorientare a țărănimii noastre de astăzi.

„*Albina*“

Stefan Kiritzescu.

(Va urmă.)

In care coastă a fost străpuns Domnul nostru Isus Hristos?

În s. evanghelie alui Ioan, care ne istorisește mai amănunțit întâmplările de după moartea Domnului nostru Isus Hristos, cetim la 19, 31—33: „Iar Iudeii, ca să nu rămână pe cruce trupurile Sâmbăta, fiindcă era Vineri, pentru că ziua Sâmbetei aceleia era mare, au rugat pre Pilat să li sdrobiască fluerile și să se rădice (scil. de pe cruce). Deci au venit ostașii și au sdrobot fluerile, celui dintăiu și celuiilalt, ce s'a crucificat împreună cu El. Iară venind la Isus și văzând,

că murise deja, nu i-au zdrobit fluerile, ci unul din ostași a împuns cu sulița coasta lui și îndată a ieșit sânge și apă. În care coastă a fost străpuns Domnul nostru Isus Hristos, nu ni-se spune. Și nici în scrierile s. părinți și nici în imnele rânduelii s. patimi și în cele ce se cântă în ziua amintirii s. apostol Toma (6 Octomvrie) nu cetim nimic mai precis în această privință, deși în ele se vorbește foarte mult de coasta Mântuitorului, din care a curs sânge și apă. Dară în traducerea etiopică a bibliei ni se spune apriat, că Isus a fost străpuns în partea dreaptă. Se scrie adecă: „Și au venit (adecă ostașii) la Domnul Isus și au văzut, că El murise deja și nu i-au frânt fluerile Sale, ci unul din ostași a lovit partea lui cea dreaptă și îndată a ieșit sânge și apă¹⁾. Totașa cetim și în evangelia apocrifă a prunciei lui Isus c. 35, că Isus ca copil jucându-se cu un anumit Iuda a fost lovit de acesta în partea dreaptă, așa că a plâns. La aceste se adauge apoi observarea, că acel Iuda n'a fost altul, decât Iuda Iscarioteanul, care L-a vândut pre Isus Iudeilor și că aceștia I-au vârat lancea tocmai în aceea parte, în care-l lovise Iuda²⁾. Iară în evangelia lui Nicodim, c. 11, ni se istorisește, că ostașii aflându-l pre Isus deja mort nu s'au mai atins de el, decât numai unul dintre ostași l-a lovit pre el cu lancea în coasta (partea) dreaptă și îndată a ieșit sânge și apă³⁾.

Ce se atinge de înfățișarea pe icoane a răstignitului Domn Isus Hristos, ne încredințăm, că icoanele cele mai vechi ni-l înfățișază pre Domnul fără împunsătură, va se zică încă înainte de ce l-a cuprins moartea. Diabiă mai târziu a început a se înfățișa Domnul Isus Hristos cu împunsătura și anume atât în Orient, cât și în Occident totdeauna cu împunsătura în coasta cea dreaptă (cf. I. E. Wessely, *Ikongraphie Gottes und der Heiligen*, Leipzig, 1874, p. 17; *Handbuch der Malerei vom Berge Athos übers. v. G. Sesäfer*, Trier, 1855, p. 204 și 210; H. Brockhaus, *die Kunst in den Athosklöstern*, Leipzi, 1891, p. 128). Ele urmează așadar tradiții vechi, care și-a aflat expresia în traducerea coptică și în evangheliile apocrife mai sus amintite, ce aveau o răspândire mai mare decât și-ar putea închipui acela, care ar vrea să aducă în acord caracterul lor apo-rif cu răspândirea de care s'au bucurat. Dela acest uz vechi de a-l înfățișa pre Domnul Isus Hristos cu împunsătura în coasta dreaptă vedem că în zilele noastre se face adese abatere. Isus se înfățișază adese cu împunsătura în coasta stângă. Și chiar în comentare aflăm adese reprezentată părerea, că Domnul Isus Hristos trebuie să fi fost străpuns în coasta stângă motivându-se aceasta părere cu poziția, ce a trebuit să o iee ostașul stând înaintea crucii față în față cu Domnul mânuând lancea după cum eră îndatinat cu dreapta, așa că a trebuit să-l lovească pre Domnul în coasta stângă (așa V. Iano-vici, *Ist. lit. Tâlcuire a evang. lui Ioan*, 1859, p. 284; Bisping, *Erklärung des Iohannesevangeliums*, 2. Aufl., p. 438; H. A. W. Meyer *krit.-exeg. Handbuch über das Evangelium des Iohannes*, 8 Aufl. 1893, p. 600; C. F. Keil, *Comn über das Evang. des Iohannes*, 1881, p. 556; Knabenbauer, *Comn. in evang. s. Ioannis*, Paris, 1898, p. 552 s.; cf. și Isid de Onciul, *Manual de arheologie biblică*, Cernăuț, 1884, p. 284 ș. a.)

¹⁾ Brian Walton traduce în poliglota sa din Londra din anul 1657 textul etiopic astfel în limba latină. „Et venerunt ad Dominus Iesum et viderunt quod plene mortuus erat, et non frangerunt crura eius. Sed unus militum fodit latus eius dexte-cum lancea et statim exivit sanguis et aqua“.

²⁾ Tischendorf, *Evangelia apocrypha*, Lipsiae, 1853, p. 192.

³⁾ Tischendorf, *ibid.*, p. 289.

Stând lucrurile astfel se întreabă cu drept cuvânt, care înfățișare a răstignitului Domn Isus Hristos este mai corectă, aceea care-l înfățișază urmând tradiții mai vechi cu împunsătura în coasta dreaptă, sau aceea, care ținând cont de considerațiile relevate de exegeții mai noi ni-l înfățișază pre Domnul cu împunsătura în coasta stângă. Nimene nu va putea hotărî astăzi aceasta întrebare grea. Dară, dacă e ertat de a exprima părerea ce pare mai verosimilă, eu unul cred, că aș trebui să mă pun nu atât pe partea exegeților mai noi, cât mai văetos pe partea tradiții celei vechi. Și iată de ce. Adevărat, că din întreg contextul locului citat din evangelia lui Ioan reiese cu toată claritatea, că ostașul aveă intenția de a-l lovi pre Isus drept în inimă și de a stânga din pieptu-i orice licărire de viață ce ar mai fi rămas. Totașa sunt de acord cu toți exegeții mai noi, dacă zic că ostașul trebuia să presupue, că la Domnul inima se află pe partea stângă și că nu putea să calculeze cu acel caz de tot excepțional, când un om oarecare își are inima sa pe partea dreaptă. Aflu deplin întemeiat și raționamentul, că ostașul cu greu va fi de presupus ca stângaciu, ci va fi manuat lancea ca de regulă cu mâna dreaptă. Dar dacă exegeții trag pe bază celor induse conclusia finală, că ostasul trebuia să-l lovească pre Isus numai în partea stângă, eu nu le pot urmă. Ei au trecut cu vederea un moment ce mi se pare de tot important, că adecă Domnul Isus, care spânzură țe cruce, aveă față de ostaș o poziție mai înălțată, ca de regulă. Cred și eu, că dacă Isus i-ar fi stat ostașului față în față ca pe câmpul de luptă, numai decât, că acesta mânuând lancea ca de regulă numai cu mâna dreaptă L-ar fi putut lovi mișcându-o cu putere în direcție orizontală sau ceva plecată mai în jos numai în coasta stângă. Dară deoarece Isus eră înălțat pe cruce, ostașul cu greu va fi putut da mânei sale drepte aceea direcție nenaturală, ca să l poată lovi cu puterea recerută despre partea stângă drept în inimă. El trebuia în cazul acesta să miște lancea în direcția aproape verticală. Mănuirea lancei în această direcție numai cu mâna dreaptă nu e însă atât de ușoară, ca să o putem presupune la fiecare ostaș de rând. De aceea cred, că ostașul vrând să-l lovească pre Isus, cel ce stă la loc mai înălțat decât dânsul, drept în inimă va fi prins lancea nu cu o mână, ci cu ambele mâni și-l va fi izbit-o cu putere pe sub coaste despre partea dreaptă așa, că lancea făcându-și loc despre dreapta spre stânga l-a lovit și inima, din care a curs „sânge și apă“ în semn, că Isus murise deja. Rana ce l-a cauzat-o ostașul astfel trebuie să fi fost și deosebit de mare. Cu aceste se potrivește foarte bine, dacă Domnul îi zice apostolului Toma în ziua a 8-a după înviere: „Adăți mâna ta și o vără în coasta mea!“ (Ioan 20, 27), pecând pentru ranele dela mâni ajungea degetul pentru ca Toma să se încredințeze de existența lor reală.

În vederea faptului așadar, că după poziția mai joasă, ce o luă ostașul față de Isus, mănuirea lancei cu ambele mâni era mai ușoară și mai naturală, spre a i-o isbi cu putere în inimă despre partea dreaptă, decât mănuirea lancei numai cu mâna dreaptă spre a-l lovi în inimă despre stângă, cred, că știrea, ce o avem din traducerea coptică a Bibliei și din evangeliile apocrife, că Domnul Isus ar fi fost străpuns despre partea dreaptă, precum ni-l înfățișează și icoanele cele mai vechi, merită toată considerația noastră.

„Candela“

Prof. Dr. Vasile Gheorghiu.

Convocare.

Pe baza §-lui 23 din statutele Reuniunii învățătorilor dela școalele populare gr.-or. române confesionale din protopopiatele Timișoara, Belinț, Comloșul-mare și Lipova, prin aceasta convocăm

Adunarea generală ordinară

de ast an a despărț. Timișoara pe sâmbătă, 31 Martie (13 Aprilie) 1912, la 9 ore a. m. în școala confes. gr.-or. rom. din Timișoara-Franciscin (Mehala), la carea se invită membrii reuniunii de pe teritoriul acestui despărțământ.

Ordinea de zi:

1. Chemarea Duhului sfânt.
2. Deschiderea adunării generale.
3. Designarea a doi bărbați de încredere pentru autenticarea protocolului.
4. Constatarea membrilor prezenți.
5. Rapoartele anuale.
6. Esmiterea comisiunii pentru cenzurarea rapoartelor.
7. „Locuitorii comunei după limbă, confesiune și ocupațiune“.
8. „Obiectul drept“, prelegere practică de George Olariu inv
9. „Capilaritatea adheziunea“, prelegere practică obligatoare pentru fiecare membru ordinar*).
- *) Propunătorul se va designa de birou.
10. „Educațiunea proprie“, dizertațiune de inv. Nicolae Nicorescu.
11. Alte prelegeri și dizertațiuni prezentate președintelui cu 3 zile înainte de adun. gen.
12. Reflexiuni asupra prelegerilor și dizertațiunilor ținute.
13. Referada comisiunii cenzurătoare.
14. Propuneri.
15. Alegerea vicepreședintelui și a unui membru în comisia literară.
16. Fixarea locului proximei adunări generale.
17. Închiderea adunării generale.

Timișoara, 14/27 Martie 1912.

Nicolae Nicorescu,
președinte

Antoniu Nevrincean,
notar.

Aviz!

Rugăm pe toți abonații foii noastre și datorașii noștri de toate categoriile să ne administreze sumele cu cari ne datoresc, ca astfel să ne cruțe de speșele îmbinate cu provocări speciale.

Cu stimă:

Administrația „Tipografiei
și a Bibliotecii Diecesane“.

Aviz!

Testimoniul de cvalificațiune extradat din partea comisiunii examinătoare sub Nr. 4057/504 com. esam. 1892, în mod necunoscut l'am perdut, de datul, Arad 1892, IX/17-lea.

Mihai Petrovicium
învățător.

CRONICA.

Sărbători fericite tuturor cetitorilor noștri!

Mulțămită publică. În duminica florilor parohianul meu Isidor Dalca au adus ca dar pentru sânta Biserică „Mormântul Domnului“ un lucru foarte frumos și demn de un creștin adevărat, destinat de a fi spre podoaba bisericii spre ridicarea și întărirea sântămintelor de religiositate și de evlavie creștinească a credincioșilor. Darul predat destinațiunii Sântei Biserici și Dumnezeului nostru pentru noi e de mare valoare, căci e făcut cu multă pricepere, grijă și osteneală de mâinile proprii ale fiului comunei noastre. În numele parohienilor mei exprim cu iubire dăruitorului și pe calea aceasta profunde mulțămiri. Totvărădia la 20 martie (2 aprilie) 1912. Ioachim Turcu paroh.

Necrolog. Terențiu Oprean vrednicul preot din Cenadul sârbesc și alesul protopop al tractului Buteni după lungi și grele suferințe a răposat în 17/30 martie în etate de 48 ani. Odihnească în pace!

Cronică bibliografică.

A apărut revista literară, artistică și politică „Luceafărul“ Nr. 12, 1912 cu următorul cuprins bogat și variat: C. Sandu-Aldea: Pe Mărgineanca. G. Bogdan-Duică: Ovreei. Maria Cunțan: Te iubesc (poezie). Elena Farago: Incheiere (poezie). I. Agârbiceanu: Povestea unei vieți (roman). Ion Borcia: Sonet. G. Rotică: Iubirea mea (poezie). Cronici. Ilustrațiuni.

Concurse.

Pe baza decisului Venerabilului Consistor din Oradea-mare de sub Nr. 262/29 Bis. 1912 pentru îndeplinirea parohiei vacante Ciuntăhaz cu filiile P. Ho-dișel și Stoinești de clasa III se publică concurs din oficiu, cu termen de alegere la 30 de zile dela prima publicare.

Emolumentele sunt: 1. Casă parohială cu grădină; 2. pământ arător și fânaț de 14 jug. 266 org. 3. competență de pășunat: 7 jug. 800 org. 4. birul câte jumătate măsură cucuruz dela 170 Nre de căși din tustrele comunele. 5. câte o zi de lucru dela fiecare casă, à 80 fil. 6. stolele îndatinate și 7. Intregirea dotațiunii dela stat.

Reflectanții cu observarea strictă a §. 33 din regul. pentru parohii, au a se prezenta la sf. biserică din Ciuntăhaz pentru a-și dovedi desteritatea în cele rituale și pentru a predică, având recursele lor a le înainta la subscrisul în Feketegyörös.

F. Girișiu la 14/27 martie 1912.

Petru Serbu protopresbiter.

—□—

2—3 gr.

Prin rezoluțiunea Ven. Consistor dto 16/29 febr. 1912 Nr. 802/1912 decretându-se sistemizarea capelăniei temporale pe lângă ambii preoți din St. Mihaiul-român (Bégaszentmihály, pprezbiteratul Timișorii) prin aceasta se publică concurs pentru îndeplinirea acestui post, cu termen de 30 de zile dela prima publicare în organul diecezan „Biserica și Școala“.

Capelanul ales va beneficia câte una a treia parte din toate venitele parohiale dela ambii preoți; tot așa și câte una a treia parte din birul legal. Pă-

mântul ce-l va beneficia capelanul câte una a treia parte este designat prin declarațiunea ambilor preoți din 10/23 martie 1912 aflătoare la acest oficiu sub Nrul 265/1912. Alesul capelan va deveni paroh la cea parohie, carea mai decurând va ajunge vacantă.

La concurs vor fi admiși numai reflectanții cu cvalificațiunea regulamentară pentru parohii de clasă primă. Recursele sunt a se trimite la P. On. Oficiu pprezbiteral în Timișoara (Temesvár-Gyárvaros). Recurenții vor avea să se prezinte cu observarea §-lui 33 din Regulamentul pentru parohii în s. biserică din loc, spre a-și arăta desteritatea omiletică și rituală. Alesul are se supoarte sarcinile publice după beneficiul său și să provadă fără alta remunerație catihizația la școalele conf. locale.

Comitetul parohial.

Cu consenzul ppresb: *Dr. Tr. Putici.*

—□—

2—3

În conformitate cu rezoluțiunea Ven. Consistor gr. rom. din Arad de sub Nr. 1383/912 cu această se escrie de nou concurs pe stațiunea învățătorească vacantă din **Buzad** protopresb. Lipovei, cu termen de **30 zile** dela prima publicare în org. oficios „Biserica și Școala“, pe lângă următoarele emolumente:

1. În bani gata 1000 cor. 2. Locuință în natură, cu grădină de legumi, în preț de 120 cor. 3. Pentru conferință 20 cor. și pentru scripturistică 10 cor. 4. Dela înmormântări unde va fi poftit dela copii până la 7 ani 60 fi. dela cei trecuți de 7 ani precum și dela cei ce se bagă în biserică 1 coroană dela cei cu liturgie 2 coroane. Cvincvenalele se vor cere dela stat.

De curățenia locuinței învățătorului pe din lăuntru și pe din afară, se va îngriji alegândul învățător, iar de încălzitul salei de învățământ se va îngriji comuna bisericească.

Alegândul învățător va avea să provadă cantoratul în și afară de sft. bis. și să instrueze Elevii în cântările bsericești, și să conducă elevii în dumineci și sărbători în sft. biserică fără altă remunerațiune.

Ceice doresc a ocupa acest post învățătorese, vor avea a-și înainta recursurile lor, ajustate conform Regulamentului și adresate comitetului par. gr. or. rom. din Buzad M. O. Oficiu ppresc în Lipova (Lippa) până la termenul indicat, având a se prezentă în acest timp în sfta bis. spre a-și arăta desteritatea în cele cantorale.

Buzad 24 aprilie (7 mai) 1911.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Fabriciu Maquila* protopresbiter inspector de școale.

—□—

3—3

Autorizat prin rezoluțiunea Venerabilului Consistor de sub Nr. 5463/1911 prin aceasta escriu din oficiu concurs cu termen de **30 zile** dela prima publicare în organul diecezan „Biserica și Școala“, pentru îndeplinirea parohiei devenită vacantă în **Cerneteaz** (protoprezbiteratul Timișorii), prin moartea preotului fost acolo Ignatie Spân.

Beneficiul se compune din folosirea sesiunii parohiale, stola normală și birul legal, cum s'a prestat în natură și până acum. Sarcinile publice după acest beneficiu are să le supoarte alesul.

Parohia fiind de **clasa primă** dela recurenți se cere cvalificațiunea regulamentară pentru atari parohii. Recursele sunt a se așterne oficiului pprezbiteral gr. or. rom. din Timișoara-Fabric. Reflectanții vor avea

să se prezinte cu observarea §-lui 33 din Regulamentul pentru parohii în sf. biserică d'acolo, spre a-și arăta desteritatea omiletică și rituală,

Timișoara-Fabric, 5/18 Martie 1912.

Dr. Tr. Putici, m. p. pprezbiter.

—□—

3—3

Licitațiune minuendă

În urma ord. V. Consistor ort. român din Oradea-mare, Nr. 322 Bis. 1912, prin aceasta se publică concurs de licitațiune minuendă, pentru întreprinderea zidirei unei biserici nouă în comuna bisericească ort. română **Serghis** (u. p. Serges) cottul Bihor, protoprezbiteratul Peșteșului, pe ziua de **28 martie** (10 aprilie) 1912, la 3 ore p. m. în sala de învățământ a școalei de stat din loc, oferită de comitetul acelei școale, pentru scopul amintit.

1. Prețul de esclamaire 21026 cor. 23 fileri.

2. Reflectanții vor avea să depună vadiu de 10% înainte de începerea licitațiunii în bani, sau în hârtii de valoare.

3. Participanții la concurs nu-și pot formulă nici un fel de pretenziune față de comuna bisericească pentru participarea lor la licitațiune.

4. Planul și preliminarul de spese, se pot vedea în cancelaria Prea On. Oficiu protopopesc — fiind comunicație la Șerghiș anevoioasă, — în M. Telegd, — orele oficioase. — Condițiunile se vor publică înainte de licitare, în ziua licitații.

5. Comitetul parohial își rezervă dreptul de-a da în întreprindere lucrările de edificare a bisericei aceluia reflectant, în care va avea mai multă încredere, fără privire la rezultatul licitațiunii.

Șerghiș 13/26 faur 1912.

Comitetul parohial.

Petru Popa

preot, ppres. com. par.

Dimitrie Vușcan

preot, notarul com. par.

Pentru estras: *Ales. Munteanu* protopop.

—□—

1—2

Pentru renovarea școalei gr. or. română din comuna **Murani** (Temesmurány) protoprezbiteratul Timișorii, conform planului și preliminarului de spese aprobat de Ven. Consistor sub Nr. 517/1912 și revăzut de oficiul edil de stat, se publică licitațiune minuendă pe lângă următoarele condițiuni:

Licitațiunea se va ține în **27 martie** (9 aprilie)

a. c. la 2 ore după amiaz în școala gr. or. rom. din loc.

2. Prețul esclamării este de 9248 cor. 83 fil.

3. Licitanții au să depună 10% din prețul esclamării ca vadiu.

4. Planul, preliminarul de spese precum și condițiunile de licitațiune se pot vedea la oficiul parohial gr. or. român din loc.

5. Pentru participare la licitațiune licitanții nu-și pot forma drept la diurne și spese de călătorie.

Comuna bisericească își rezervă dreptul a da în întreprindere renovarea școlii aceluia măiestru, în care va avea mai multă încredere.

Murani, la 3/16 martie 1912.

Comitetul parohial.

—□—

2—3